

Kijk uit naar Vroeg havikskruid (*Hieracium glaucinum* Jord. subsp. *similatum* (Jord.) O.Bolòs & Vigo)

Ton Denters* & Rense Haveman**

* Waterpoortweg 401-b, 1051 PX Amsterdam; e-mail: tondenters@hetnet.nl

** Dienst Vastgoed Defensie, Postbus 47, 6700 AA Wageningen;
e-mail: rens.haveman@wur.nl

In 2006 is in Amsterdam een ‘havikskruid’ ontdekt, dat blijkt te behoren tot *Hieracium glaucinum* Jord. subsp. *similatum* (Jord.) O.Bolòs & Vigo (Vroeg havikskruid¹; Fig. 1). Uit Nederland was *H. glaucinum* al wel bekend uit Zuid-Limburg, uit het Rijk van Nijmegen en van de stuwwalranden langs de Rijn, maar niet deze ondersoort. In Heukels’ Flora van Nederland² wordt *H. glaucinum* gerekend tot *Hieracium murorum* s.l., maar in de buurlanden wordt *H. glaucinum* als aparte soort opgevat die vormenrijk is en in vele tientallen apomictische ondersoorten uiteenvalt.³ Het areaal van *H. glaucinum* is beperkt tot West-Europa en het zwaartepunt ligt in Frankrijk ; in

Fig. 1. *Hieracium glaucinum* Jord. subsp. *similatum* (Jord.) O.Bolòs & Vigo in de Amsterdamse Staatsliedenbuurt.

aangrenzende gebieden in België is deze Havikskruid-soort schaarser. In Vlaanderen is hij onlangs gevonden in Kortrijk (2004); hier staat hij talrijk op kaaimuren aan de Leie. Verder is de soort bekend van Zwitserland en groeit hij in het westen van Duitsland tot in Westfalen. De verspreiding van de ondersoorten is onvoldoende bekend.

Het wonderlijke is, dat *H. glaucinum* subsp. *similatum* in Amsterdam in korte tijd op verschillende plekken is gevonden. In 2006 is dit taxon op vijf locaties verzameld en in 2007 op nog eens drie locaties. Daarnaast is de ondersoort in 2006 ook in Haarlem opgemerkt. Alle groeiplaatsen herbergen enkele tot tientallen exemplaren, die opvallend vroeg in bloei komen (al eind april). Inmiddels is duidelijk dat een eerdere vondst van een exemplaar aan de Amsterdamse Haarlemmerstraat ook dit taxon betreft.⁴ De ondersoort is vooral

Fig. 2. Het blad (links) van *Hieracium glaucinum* Jord. subsp. *similatum* (Jord.) O.Bolòs & Vigo heeft een blauwgroene kleur – het epitheton ‘glaucinum’ verwijst daarna – en is meestal gevlekt. De steel van het hoofdje van deze ondersoort (rechts) is min of meer behaard en beklierd en de omwindselbladen hebben lange haren, die talrijker zijn de klieren.

aangetroffen op stenige plaatsen, in het bijzonder langs gevelmuren en op en rond walmuren, maar ook in hegranden. Hoe hij in Amsterdam en Haarlem terecht is gekomen, is onduidelijk, mogelijk gaat het om *garden-escapes*, maar op geen van de huidige vindplaatsen is daarvoor een directe aanwijzing gevonden. Overigens wordt deze ondersoort in Nederland wel via tuincentra – onder de naam *H. vulgatum* – aangeboden.⁵ In Duitsland, waar *H. glaucinum* subsp. *similatum* ook op straat is verschenen, is er wel sprake van verwildering.⁶

Van nieuwe vondsten horen we graag; zorg wel voor volledig materiaal, zodat deze lastige ondersoort kan worden gecontroleerd. De ondersoort is te herkennen aan de blauwgroene, meestal gevlekte, duidelijk getande rozetbladen met hartvormige voet (Fig. 2, links), het aantal van 1 of hooguit 2 stengelbladen (Fig. 1), de min of meer behaarde en beklierde hoofdstelen en het omwindsel met lange haren (Fig. 2, rechts), die talrijker zijn dan de klieren.

Opmerkingen en waarnemingen met materiaal graag sturen aan de eerste auteur.

1. De Nederlandse naam Vroeg havikskruid is overgenomen uit: J. Lambinon, J.E. De Langhe, L. Delvosalle & J. Duvigneaud. 1998. Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden. Nationale Plantentuin van België, Meise.
2. R. van der Meijden. 2005. Heukels' Flora van Nederland, ed. 23. Wolters-Noordhoff, Groningen.

3. O. Sebold, S. Seybold, G. Philippi & A. Wörz. 1996. Die Farn- und Blütenpflanzen Baden-Württembergs 6: 479–481. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart.
4. R. van der Meijden, W.J. Holverda & H. Duistermaat. 1999. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in 1997, 1998 en 1999. *Gorteria* 25: 117–136. (op p. 126, onder *Hieracium murorum*).
5. Mededeling van Han Endt.
6. H. Langbehn & R. Gerken. 2002. Neuses aus der Flora des Landkreises Celle 2001. *Floristische Notizen aus der Lüneburger Heide* 10: 18–19.

Nederlandse Mycologische Vereniging 100 jaar!

Op 17 oktober 2008 bestaat de Nederlandse Mycologische Vereniging precies een eeuw. Om dit heugelijke feit te vieren, organiseert de vereniging een aantal activiteiten met als doel zo veel mogelijk natuurliefhebbers kennis te laten maken de fascinerende wereld van de paddenstoelen en de mycologie. Deze activiteiten, die ook veel *Gorteria*-lezers zullen aanspreken, vinden plaats in de jubileummaand oktober. Het activiteitenprogramma omvat op 4 oktober een tiental verschillende paddenstoelexcursies op mycologisch interessante locaties in het land en tijdens het weekend van 18 en 19 oktober een groot paddenstoelenevenement. Meer informatie over deze activiteiten is te vinden op de website van de vereniging (webpagina: www.mycologen.nl/jubileum).